

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

ANATOMI, DIAGNOS OCH SCREENING

Grk 1 2026 Kent Lewén

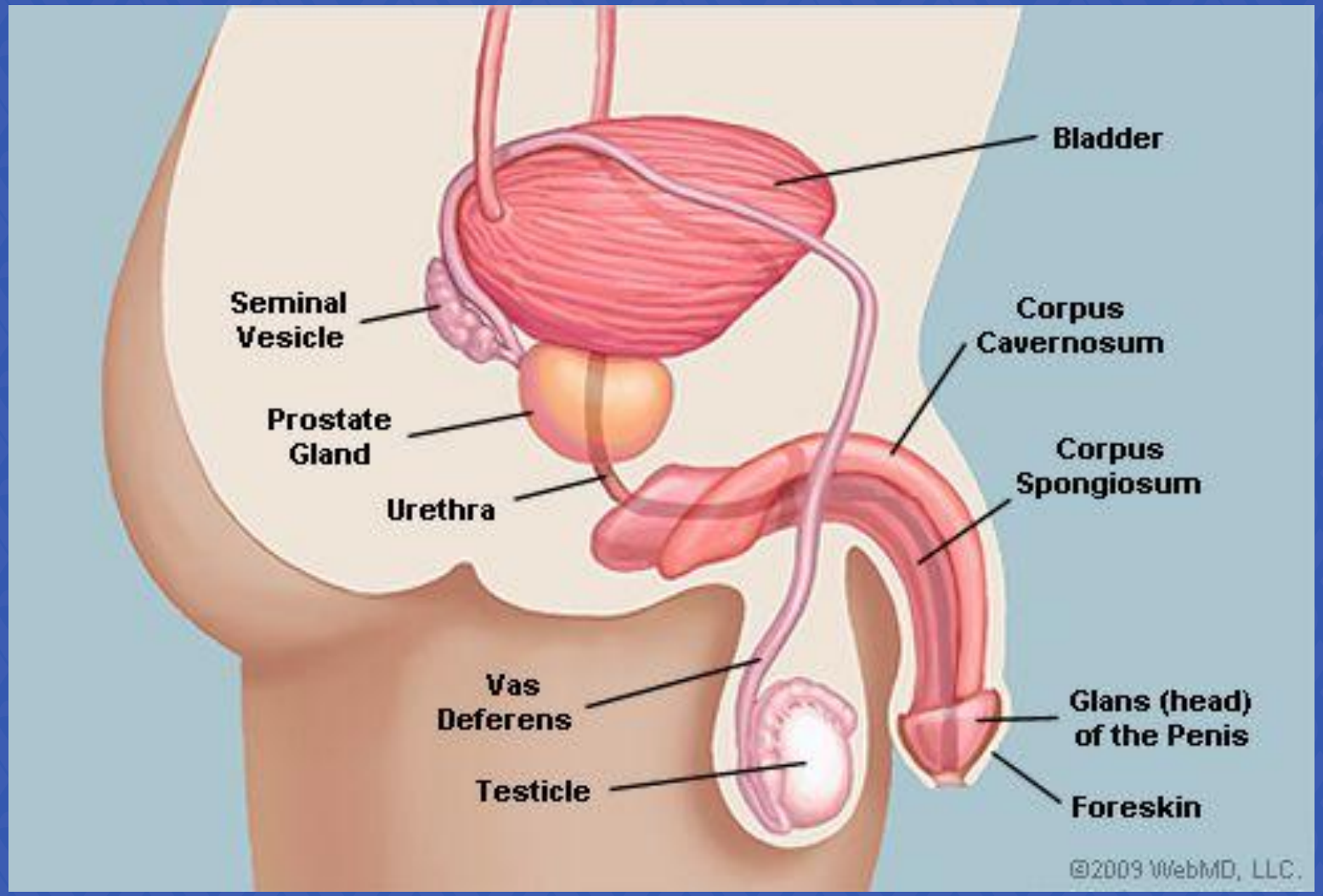
PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Några fakta

- Prostatacancer är Sveriges vanligast cancersjukdom
- Varje år får mer än 10 000 män diagnosen
- Idag lever mer än 140 000 män som fått denna diagnos
- Ca 2200 män dör årligen i denna sjukdom

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

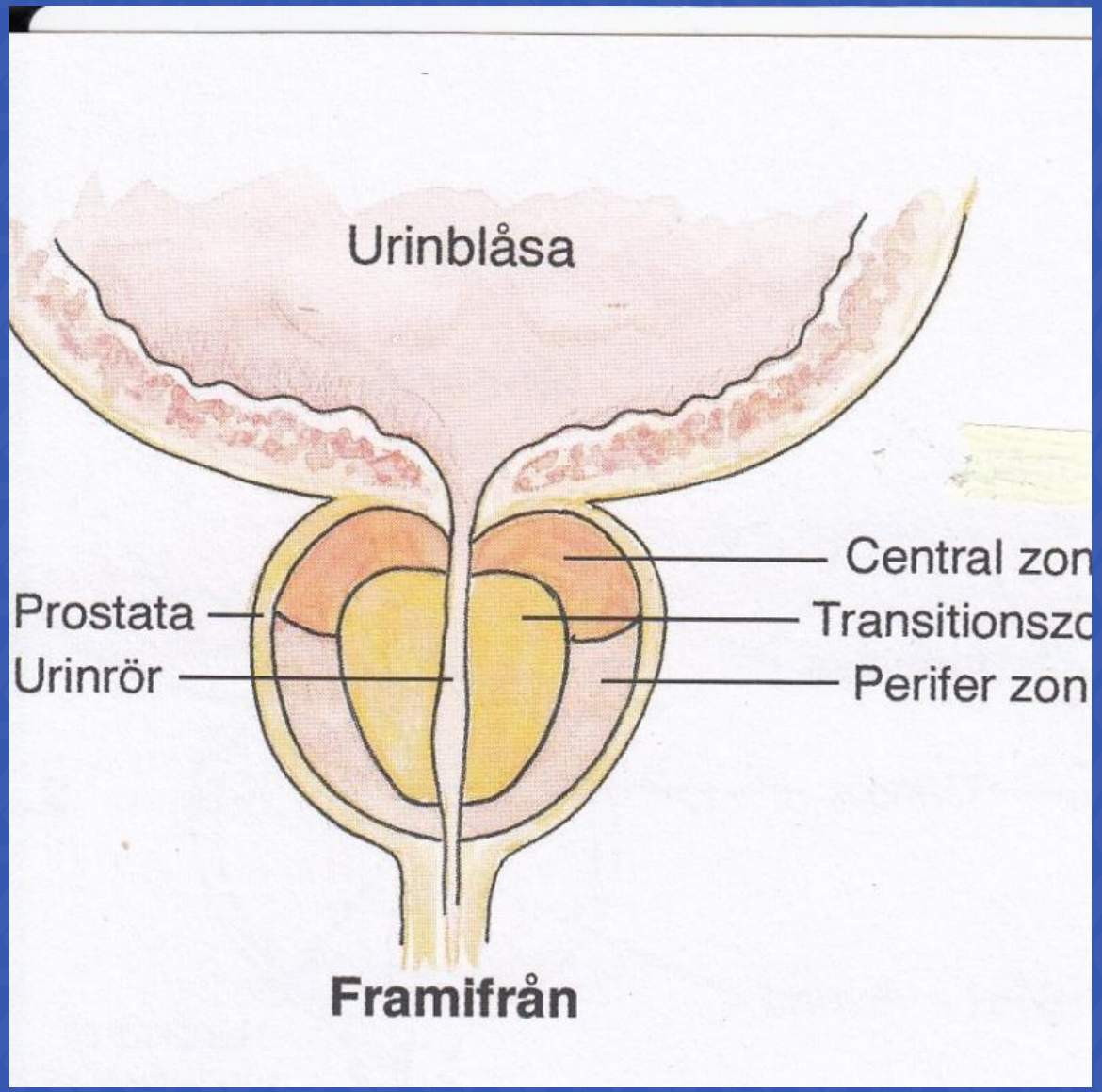
Anatomi

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Lober och zoner

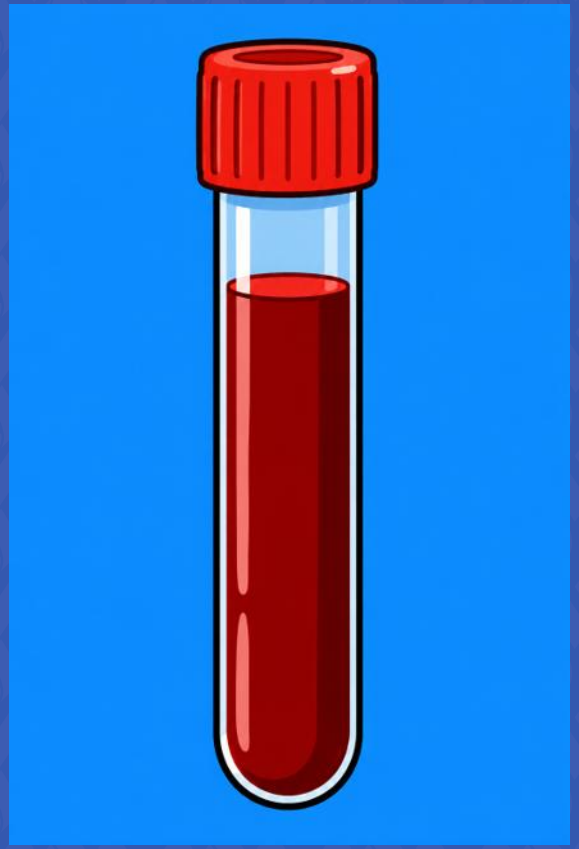
- En prostata
- Två lober
- Tre zoner

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

PSA-prov + palpation

- Ett enkelt blodprov
- Ett finger i rumpan

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Vad är PSA??

- Prostataspecifika antigener
- Ett protein som bildas i prostatan
- Nödvändig för fortplantningen
- Läcker ut i blodet

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Misstanke

- Tilltagande skelettsmärta
- Skelettmetastaser utan känd primärtumör
- Blod i sädesvätskan
- Vattenkastningsproblem

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

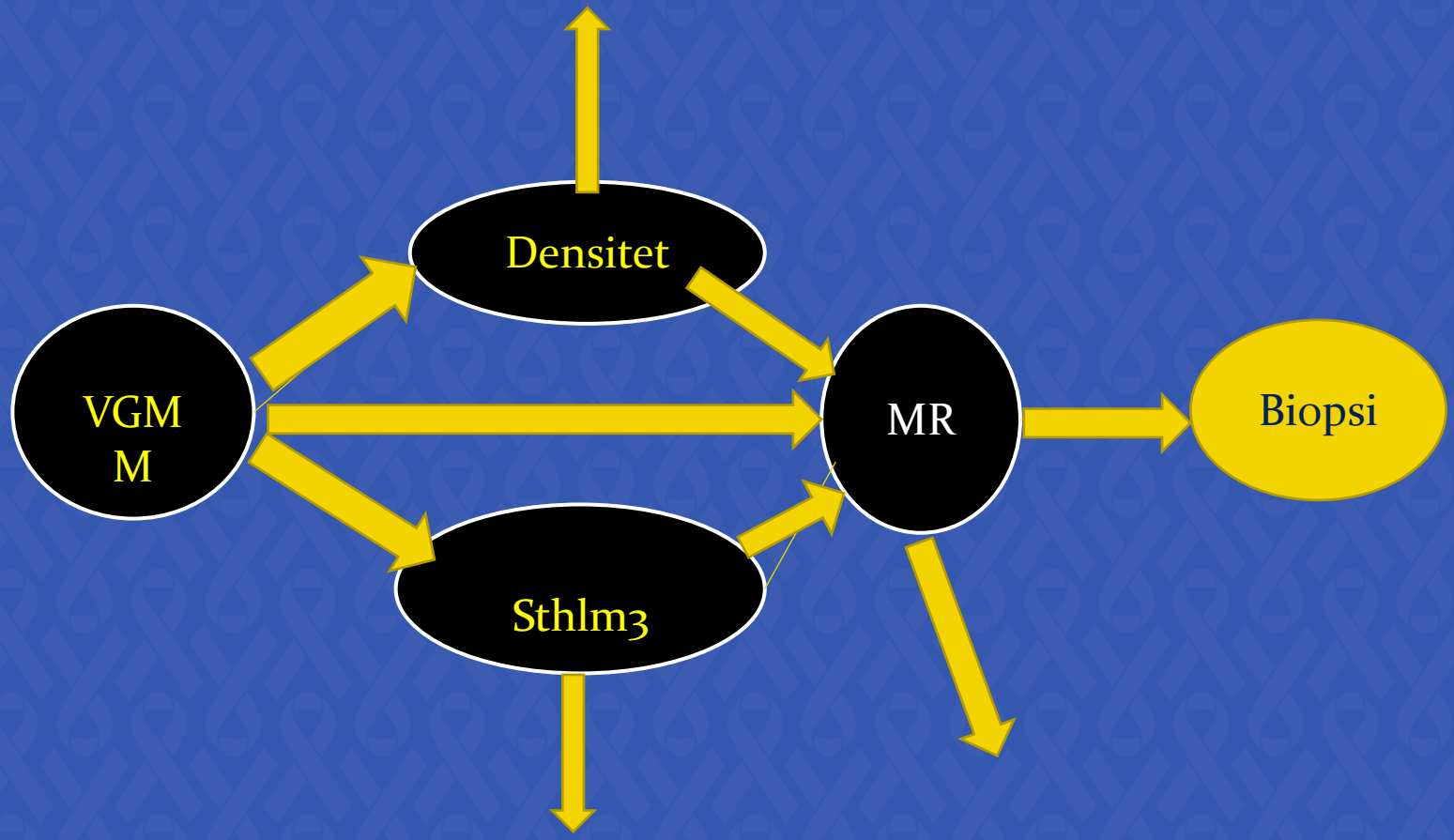
Välgrundad misstanke

PSA över:

- 3 om man är under 70 år
- 5 om man är 70-80 år
- 7 om man är 80 plus
- eller palpationsfynd efter urologisk bedömning

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

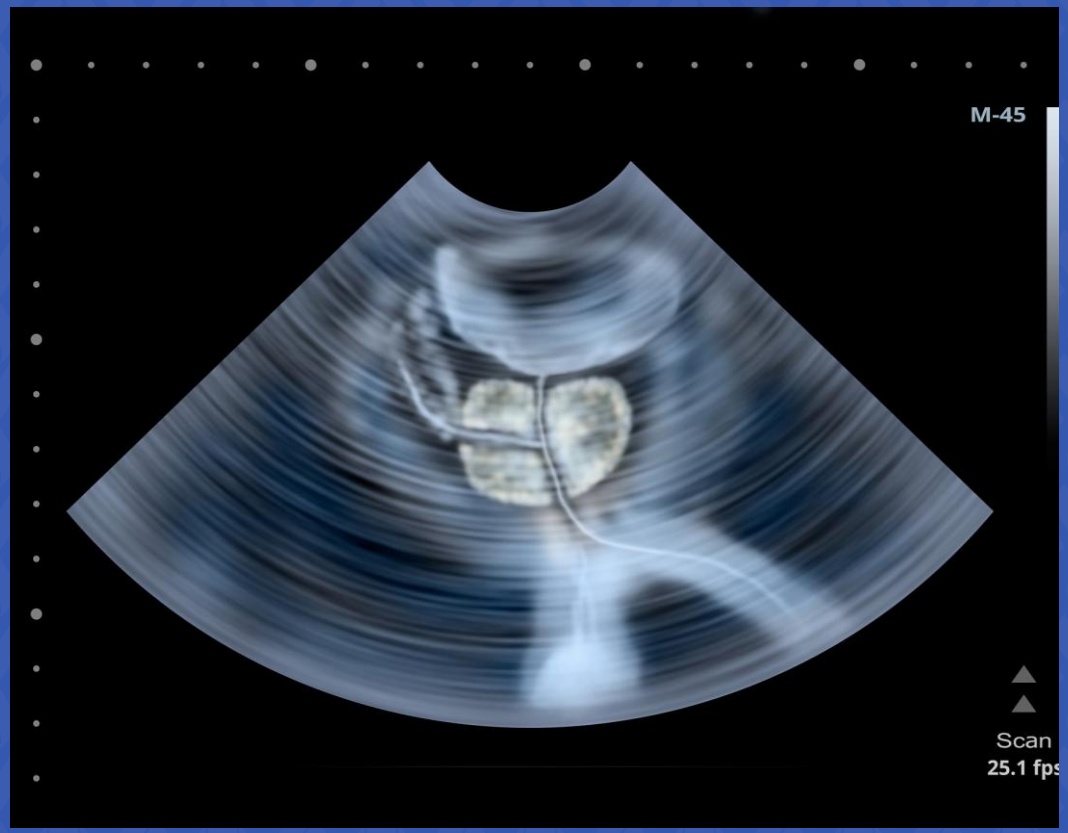
Utredning

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Densitet

PSA / med volymen räknat i cm^3

Exempel PSA 6 / volymen 40 = 0,15

Över 0,2 risk för prostatacancer

Not: 1 cm^3 prostata motsvarar 1 gram

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Beräkna volym

Bollens diameter är 4 cm

L x b x h x 0,52 = 33,28 cm^3

Eller med klotets formel

4 x pi x 2x 2 x2/3 = 33,49 cm^3

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Biomarkör SthIm 3

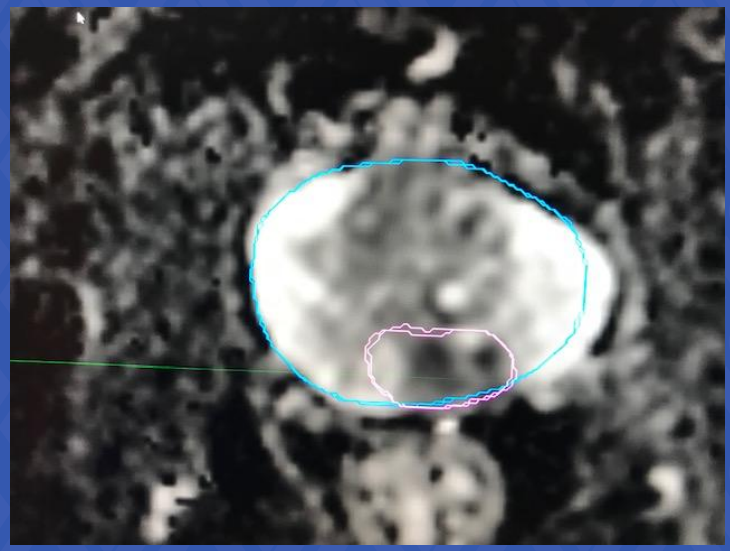
- Mäter fem olika proteiner:
  - PSA
  - Free PSA
  - PSA94
  - GDF94
  - KLK2

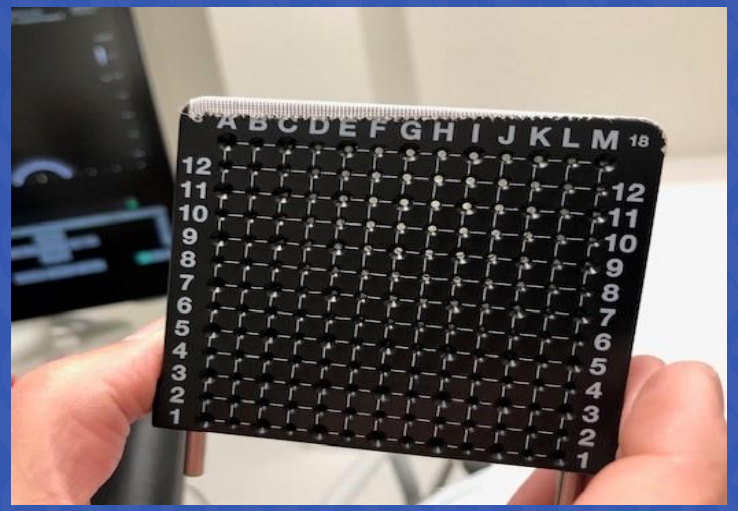
samt mer än 100 genetiska markörer

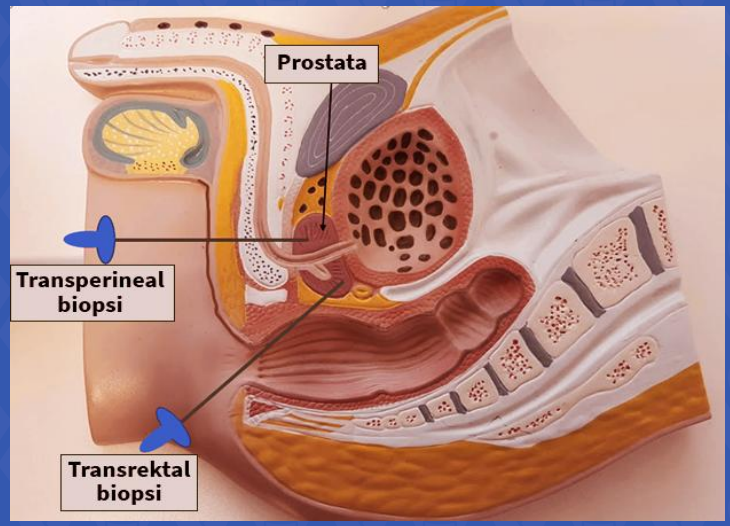
PROSTATACANCER FÖRBUNDET

MR före biopsi

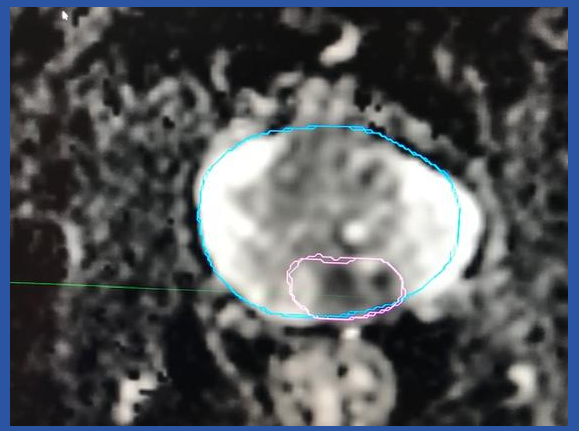

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

PI-RADS

- PI-RADS 1 Prostatan ser normal ut, bortsett från ev. förstoring
- PI-RADS 2 Finns avvikande området men finns inga tecken på cancer
- PI-RADS 3 Det finns avvikande områden, men misstanken är låg (om densiteten är under 0,10-0,15) är det inte nödvändigt att ta biopsi
- PI-RADS 4 Det finns ett avvikande område som ser ut att vara cancer. Riktade biopsier
- PI-RADS 5 Det finns avvikande områden större än 15 mm eller ser ut att växa utanför kapseln

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

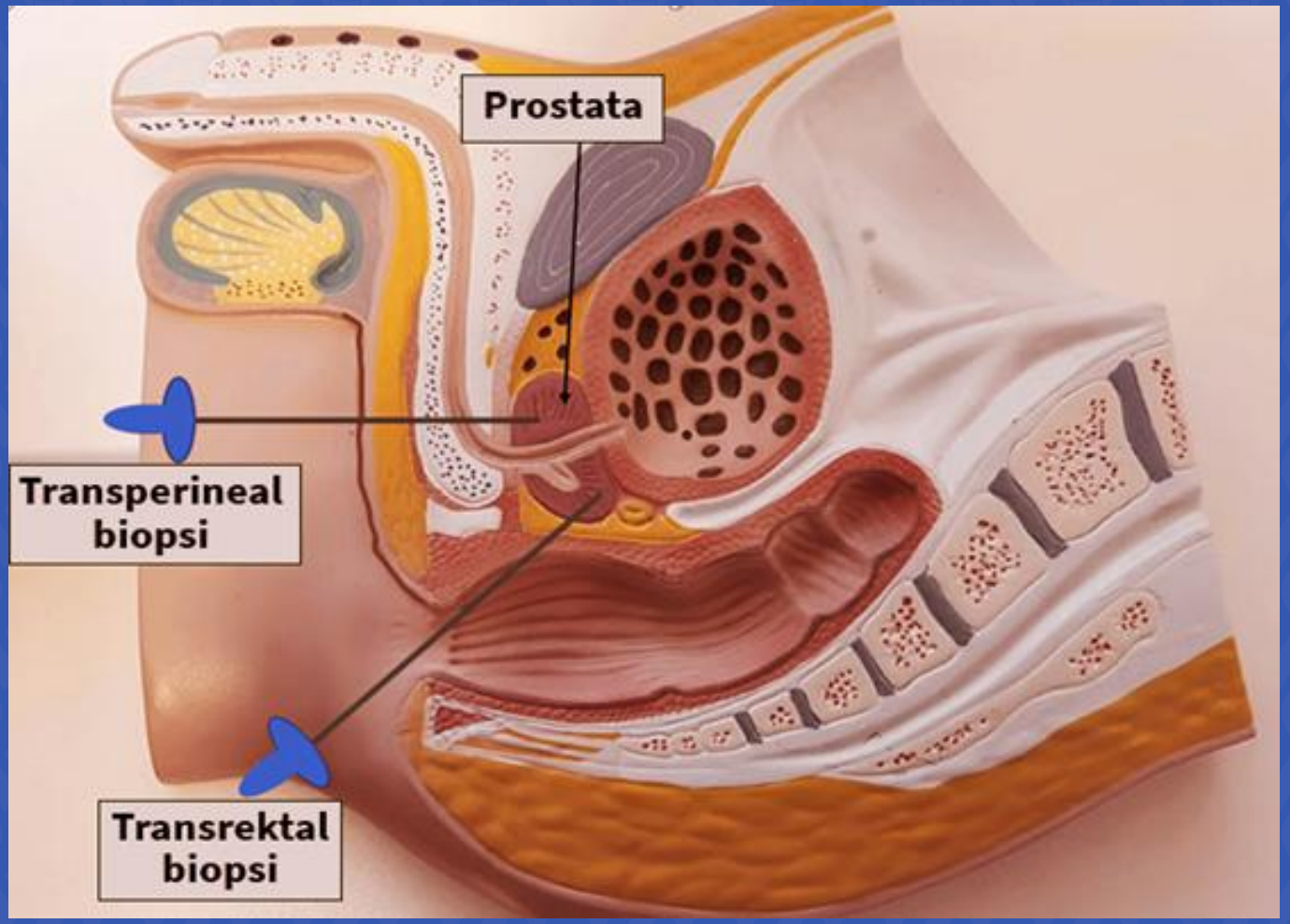
PI-RADS

- PI-RADS 1 Prostatan ser normal ut, bortsett från ev. förstoring
- PI-RADS 2 Finns avvikande området men finns inga tecken på cancer
- PI-RADS 3 Det finns avvikande områden, men misstanken är låg (om densiteten är under 0,10-0,15) är det inte nödvändigt att ta biopsi
- PI-RADS 4 Det finns ett avvikande område som ser ut att vara cancer. Riktade biopsier
- PI-RADS 5 Det finns avvikande områden större än 15 mm eller ser ut att växa utanför kapseln

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Transperineal biopsi

Fokal betyder riktad

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Patologi

Läran om sjukdom i levande organismer

Vävnadsprov analyseras

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Gleason

3 +3 = 6

3+4 = 7

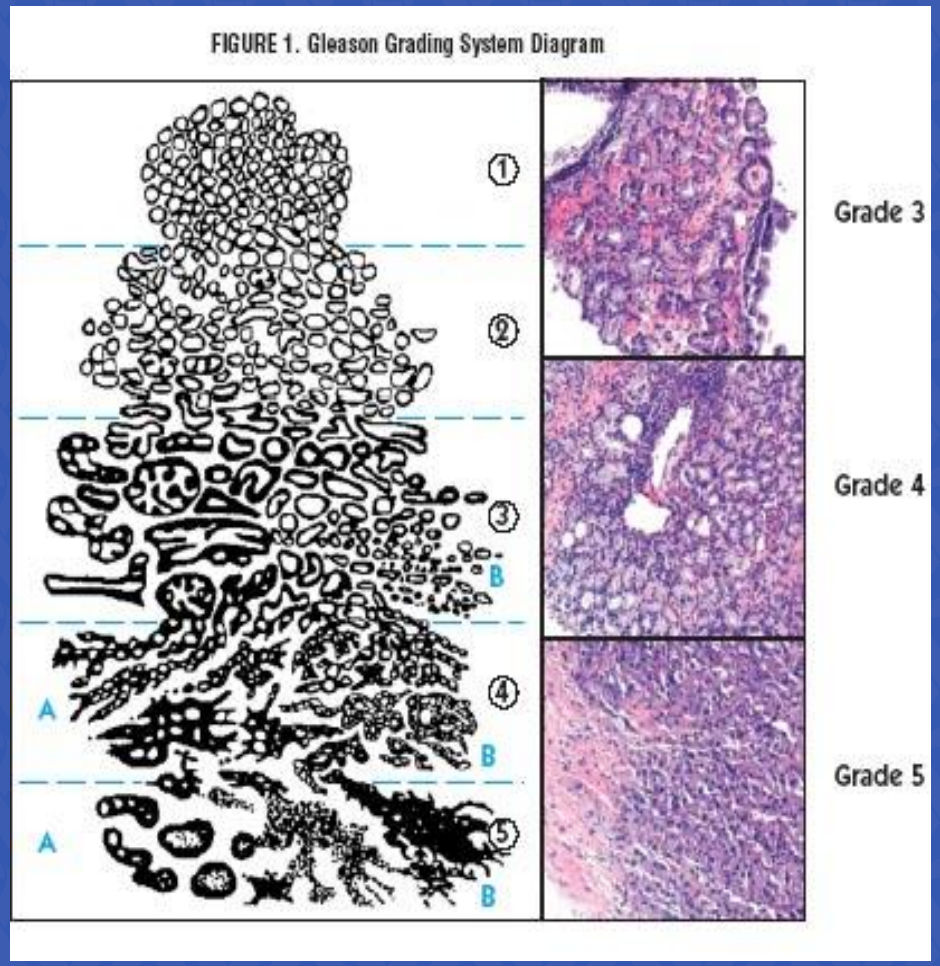
4+3 = 7

4+4 = 8

4+5 = 9

5+4 = 9

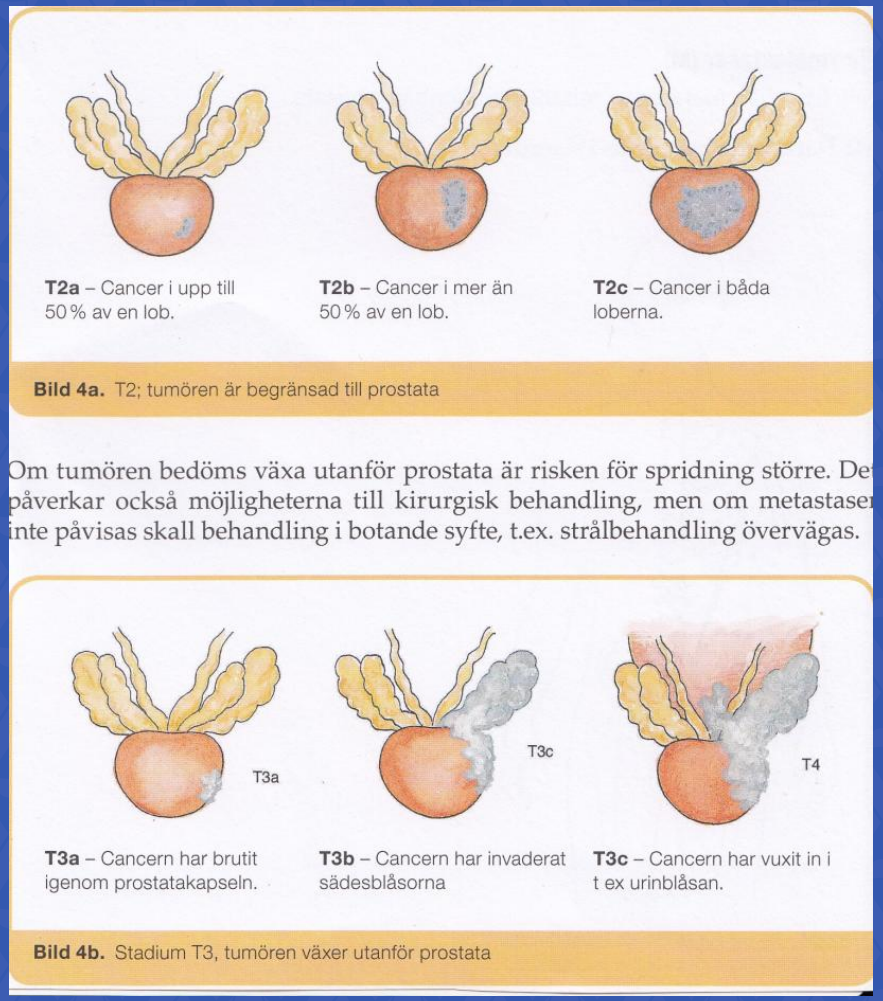
5+5=10

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Tumörstadium

T 1
T 2
T 3
N (lokalt)
M (fjärr)

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Multidisciplinär konferens

MDK

Konferens mellan urologer, patologer, sköterskor och röntgenläkare /radiologer.

Här är inte patienten närvarande

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Ledtider enligt SVF

Strålbehandling 75-96 dagar

- Kirurgi 68-89dagar
- Kombinerad läkemedel och strålbehandling 57-78 dagar
- Läkemedel 57-78 dagar
- Aktiv monitorering 54-75 dagar
- ”Behandling annan” vid lågriskcancer 33-54 dagar

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Förslag till beslut/ behandling

Aktiv monitorering
(vänta och se)

Kirurgi

Strålning

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Fokal behandling

- Cryo nålar, kyla
- Hifu ultraljud högfrekvens
- Laser ljusstrålar
- IRE elektricitet
-
- Erbjuds inte i Sverige, studier pågår

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Mustaschkampen

- 12 år
- Bygger på humor och allvar
- Ca 142 miljoner kronor till forskning och utveckling

MUSTASCH KAMPEN 2025

PROSTATACANCER FÖRBUNDET

Tack !

PROSTATACANCER FÖRBUNDET